

AKTUÁLIS KÉRDÉSEK

Május 13-án lesz egy [szakmai tanácskozás](#), mely a szociális szolgáltatások működtetésének „aktuális kérdései” köré szerveződik. Sajnos ezen nem tudok jelen lenni, de eljátszottam a gondolattal, hogy ha el tudtam volna menni és megadatott volna a lehetőség, hogy elmondjam a véleményemet, akkor mit mondtam volna. Hát körülbelül azt, amit alább olvashattok:

MI MA A SZOCIÁLIS ELLÁTÁS?

Van egy gyakran idézett mondás: „*a tevé olyan ló, amit egy bizottság terezett*”. Ha ezt az analógiát továbbgondolom a saját szakmánkat illetően, akkor a szociális ellátórendszer esetében egy olyan kimérával állunk szemben, amiben a lótetűtől a kék bálnáig minden van, s fogalmunk sincs már, milyen állatot szeretett volna létrehozni a bizottság.

A mai magyar szociális és gyermekvédelmi rendszer egy amolyan „*patchwork*” jellegű, agyon toldozott-foltozott valami, amiben kaotikus rétegződésben egymásra rakódtak az elmúlt évtizedek folyamatosan változó elméleti irányzatai, stratégiái, spontán kormányzati ötletei, választási ígéretei. Ezek keverednek összevissza tarkaságban, ráadásul a változások folyamatosak, követhetetlenek (lásd a Gyvt-t, ami szerintem nyugodtan indulhatna a Guinness rekordok könyvében a legtöbbet módosított jogszabály kategóriában) - de ha lemaradunk valamiről, legalább érdemes ellenőrizni a szolgáltatókat. Köszönhetően ennek az összevisszaságnak, az ellátórendszer folyamatosan markáns válságtüneteket produkál, és gyakorlatilag az is válságtünet, hogy ilyenkor a probléma-megoldás kimerül egy intenzív felelősség háritásban, miközben a problémához vezető tényezők mennek a szőnyeg alá (Szigetszentmiklós megvan?). Mint a Titanic esetében, amikor az egészet rákenjük a jéghegyre.

MI A CÉLJA MA A SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERNEK?

Minden egyes szolgáltatásnak megvan a maga cél – eladat – eszközzrendszere, de ha őszinték akarunk lenni, *fogalmunk sincs, hova is tartunk, mit szeretnénk ágazati szinten elérni?* A szolgáltatók alapvetően a rövid távú túlélésbe kapaszkodnak, hiába csomagoljuk ezt hosszú távú stratégiának tűnő színes programokba, EU projektekbe, gyakorlatilag a „*csak ezt az évet éljük túl*” szinten vegetálunk. Hogy felsőbb szinten milyen célt tartanak szem előtt, azt talán senki sem tudja - egyáltalán létezik ilyen cél?

Leginkább betagozódunk más ágazatok célrendszerébe (NGM is the king!), de **ebből még az életben nem állt össze egységes, de még áttekinthető egész sem**. Vannak értelmes szakmai célkitűzések, csak éppen nem szerveződnek értelmes rendszerré s így egymásnak tesznek keresztbe. Ráadásul kis hazánkban megvan az a sajátos protokoll, hogy ha születik egy épkezláb ötlet, akkor jön „a bizottság” és jól lenyomortítja, s ami megvalósul, annak már nem sok köze lesz az eredeti célkitűzéshez. Azért még induláskor jól megtoljuk pénzzel, amitől felfut a rendszer (generálva ezzel igényt az adott szolgáltatásra), majd kihúzzuk a szőnyeget (=pénzt) az egész alól és vegetációba omlik az egész. Végül a haláltusájában még átszervezzük az egészet, hátha úgy megy, de nem (*jelzősök, nem ismerős?*).

„ÚJ KIHÍVÁSOK, SZAKMAI FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK” és „SZAKMAI INNOVÁCIÓ”

Őszinte leszek: nem akarok új kihívásokat, sem innovációkat. A jelenlegi kihívásokat sem tudjuk teljesíteni, bármilyen kreatívak is vagyunk. Hogy érthető legyen, egy kis népi humor:

A TSZ-paraszt szorgalmasan kaszálja a lucernát. Az egyik nap ellátogat hozzá Novotny, és így szól:

- Mennyit teljesít egy nap?

- Egy holdat! - válaszolja büszkén a paraszt.

- Az kevés! Nálunk naponta két holdat vágnak le.

- Ez hogy lehet? - ámul a paraszt.

- Úgy, hogy a nyél mindkét végén van kasza, így nincs üresjárat. Oda-vissza vágva van a rend.

A parasztnak tetszik az ötlet, és tényleg többet tud aratni. Egy hónap múlva maga Brezsnyev látogat el hozzá:

- Mennyit kaszál egy nap?

- Két holdat! - húzza ki magát a paraszt.

- Az kevés! Nálunk naponta négy holdat kaszálnak, ugyanis mindenki köt egy gereblyét a derekára, és egyben össze is húzza maga után a rendet.

A paraszt ezt is megfogadja, és tényleg gyorsabban halad. A harmadik hónapban Kádár látogatja meg. A paraszt eldobja az összes szerszámát és rohanni kezd. Mire Kádár:

- Álljon meg, hova rohan? Nem is tudja, mit akarok mondani magának!

- De igen! - válaszolja a paraszt. - Azt, hogy akasszak a tökömre egy viharlámpát, hogy éjszaka is tudjak dolgozni.

Az elmúlt év nagy “szakmai fejlesztései” (kitűnő példa erre a KENYSZI) gyakorlatilag speciális és általános értelemben véve is használhatatlan, érdemi munkavégzést akadályozó, iszonyatos pénzeket felemésztő (szolgáltatásoktól azt elvonó) képződmények. Maga a kormányzat sem tudja őket érdemi módon felhasználni (legalábbis ennek semmi nyoma), a szolgáltatások számára pedig 0 érdemi segítő információ jön vissza.

© 1999 Randy Glasbergen. www.glasbergen.com

„Elküldünk egy tanfolyamra, hogy keményebben és hatékonyabban tudj dolgozni.”

„ÉLETPÁLYA”

Ez a másik kifejezés, amitől a hideg veríték kiráz. Első sorban azért, mert ez az ágazati sztrájk előtti utolsó pillanatban lett bedobva terelésként, úgyhogy még érdemi ötlet sem állt mögötte.

Mi kellene egy szociális életpályához?

- Kiszámítható szakmai és finanszírozási háttér.
- Progresszív bérezés a munkában töltött idő és a szakmai képzettség szerint.
- Progresszív képzési, továbbtanulási rendszer.

Maradjunk annyiban, hogy *egyik sincs, és mivel mindhárom tényező kulcsfontosságú tényezője a pénz, egy jó ideig nem is lesz.*

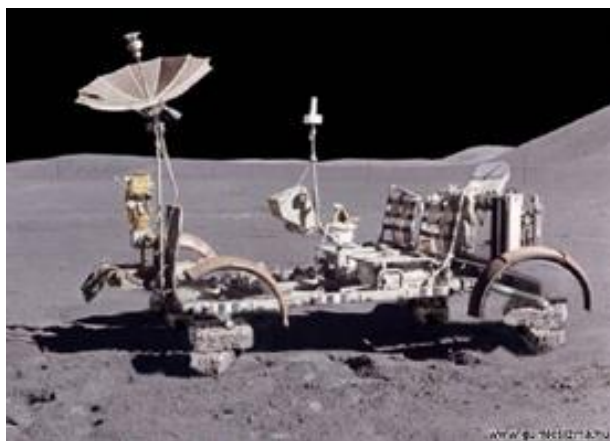
Tényleg jó lenne, ha a szakmába bekerülő szakképzett emberek egy stabil rendszerben képesek lennének hosszú évekig megmaradni, gyűjteni az értékes szakmai tapasztalatokat, újabb szakmai ismereteket - nem pedig egy londoni meki mosogatói állása után vágyakozni. De a jelenlegi rendszer nem erről szól: minimális pénzből minimális szintet üssünk meg, ezt pedig öltöztessük be úgy, mintha valami hiperfejlett ellátórendszert működtetnék. Ha nincs pénz szakképzettekre, lássuk el a feladatot különféle közhasznú és közhaszontalan munkásokkal, gyorsképzett roma nőekkel, 14-16 éves diákokkal, innen-onnan összefogdosott emberekkel.

FINANSZÍROZÁS

Az elmúlt évek finanszírozás gyakorlatilag egyetlen kérdés körül mozgott: *„hogyan lehetne pénz nélkül?”*. Igazából már a választ is tudjuk: *„sehogy”*. De próbálkozni azért lehet... Minden balettozás, ami az elmúlt években történt a finanszírozás tekintetében, gyakorlatilag irreleváns – ha nincs mögötte kellő forrás, nem működik a szociális ellátórendszer (ahogy más sem).

Elég megnézni, mi történt a pályázati finanszírozású (191/2008. Korm r. hatálya alá tartozó) szolgáltatásokkal. Egy igen sok lehetőséget tartalmazó, rugalmas, szakmai szabályozással egybekötött innovatív rendszerként indult 2009-ben a rendszer: volt benne szolgáltatást ösztönző elem, fejlesztési forrás, szakmai háttértámogatás - nem sorolom tovább, belesajdul a szívem. Mára egy lecsupaszított, minimális szinten vegetáló valamivé pusztult le, és azt gondolom, hogy ebben nem az EMMI/NRSZH a fő ludas, egyszerűen ismét kihúzták a projekt alól a szőnyeget: induláskor 4 szolgáltatási típus kapott 6,9 milliárdot, 2012-ben már 7 szolgáltatás 5,8 milliárdot, 2014-ben szintén 7 szolgáltatás kapott 5,4 milliárdot. A támogatóknál visszagyalogoltunk 4,2 milliárdról 2,9-re, de a többiek sem jártak jobban. Közben pedig azért nem lett olcsóbb az élet. Nem folytatom, a tanulságokat mindenki kitalálja maga.

KENYSZI

A KENYSZI/TEVADMIN rendszert szidtam én már eleget (pl. [itt](#), [itt](#) és [itt](#)), nem sok újat tudok hozzátenni. Egy alapvetően jó ötletként induló rendszerről van szó, napi szinten nyomon követhető lett volna a szociális és gyermekjóléti rendszer működése, értékes adatokat lehetett volna kinyerni a beérkező jelentésekből. De nem így lett. A ***ráfordított milliárd forintok és ezernyi munkaóra ellenére egy tökéletesen értelmetlen valami lett***. Jó eséllyel még a saját fenntartási költségeit sem hozza vissza, de legalább a fenntartók és a dolgozók aggódhatnak, mert ha rosszul ütnek meg egy gombot, akkor nem kapnak a jogszerűen teljesített szolgáltatás után egy vasat sem. Ha a fenntartó kellően görény, akkor ezt meg bevasalja az adatszolgáltatón, mint gondatlansággal okozott kárt. Szép az élet.

VÉGÜL DE NEM UTOLSÓ SORBAN

Konklúzió van, de nem túl vidám. A szociális ellátórendszer ma egy kaotikusan fluktuáló valami, amiben az egyes kormányzati korszakok intézkedései rétegződnek egymásra. A baj az, hogy a rakás alján az ellátottak és szakdolgozók vannak. Miközben a szociális problémák országos szinten komoly válságjelenségeket produkálva torlódnak fel, a szakma a mindennapi túlélésért folytatott harcban éli fel tartalékait, s itt felsorolhatjuk nyugodtan az pénzügyi forrásokat, a humán erőforrásokat, az infrastruktúrát, a szakmai tudást, etikai-erkölcsi alapokat, társadalmi tekintélyt, presztízst.

Igazából egyetlen hatékony stratégiát tudok elképzelni az egészre.

- 1. Le kell ülni a szakmának a kormányzattal és az ellátottakkal egy asztalhoz.**
- 2. Egy laza mozdulattal rácsapni a Nagy Piros RESET gombra. Reboot. Tabula rasa. Vagy ahogy tetszik.**
- 3. És akkor lehet tárgyalni arról, mik a valódi problémák, meg akarjuk-e őket egyáltalán oldani, ha igen, akkor ki mit hajlandó tenni ezekért. Őszintén, szépen koreografált játszmák nélkül.**

Kiegészítő szabály: bizottságot alapítani szigorúan tilos. Lehetőleg jogász se legyen a közelben.

A köztes mechanizmust kitalálhatja mindenki maga is.

Reményt keltő az a városi anekdota: hogy állítólag egyszer egy távoli országban így sikerült újjászervezni a tömegközlekedést. Egy hétig nem jártak a vonatok és mindenki szívta a fogát, de amikor elindult újra az élet, az új szolgáltatás kisebb, olcsóbb, hatékonyabb lett és mindenki meg volt elégedve az eredménnyel.

Ui: azt hiszem, ha nem vigyázok magamra, a végén még radikális szociális munkás leszek. *Sic transit gloria mundi.*

Web Archiv: <https://web.archive.org/web/20150414045627/http://tamogatoweb.hu:80/index.php/hirek-informaciok/81-szubjektiv/511-aktualis-kerdesek>